

Novada izglītības stratēģijas viena no prioritātēm – IEKĻAUJOŠA IZGLĪTĪBA

Cēsu novada izglītības stratēģija 2022-2027 pieņemta šī gada 16. jūnijā Cēsu novada domes sēdē. Tajā rakstīts, ka pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā Cēsu novada izglītības tīklā ir vairāk nekā 40 izglītības iestāžu. Izglītības stra-

tēģijas virsmērķis ir veidot un attīstīt mūsdienīgu, iekļaujošu, konkurētspējīgu un pieejamu izglītības pakalpojumu pašvaldībā, risinot aktuālos un nākotnes izglītības jomas izaicinājumus. Kā vienu no pašvaldības izaicinājumiem pašvaldība definējusi atbalsta sistēmas izveidi un atbal-

sta personāla piesaisti izglītības iestādēm, kas līdz ar to viena no prioritātēm ikvienā izglītības iestādē.

Darba izstrādes procesā, pamatojoties uz esošās situācijas izvērtējumu, attīstības plānošanas dokumentos minēto, izglītības stratēģijā izvirzītās prioritā-

tes ir: cilvēkresursi, iekļaujoša izglītība, pārvaldība. Tāpat noteikts, ka, "lai spētu realizēt iekļaujošu izglītību Cēsu novadā, nepieciešams papildināt speciālistu un atbalsta personālu, pielāgot vidi, mērķtiecīgi strādāt pie izglītības iestāžu tīkla pilnveides, sniegt nepieciešamo metodisko

atbalstu izglītības iestāžu darbiniekiem un vadības komandām, lai iekļaujošā izglītība iestādēs darbotos pēc būtības un attaisnotu uz sevi liktās cerības".

Runas un valodas apguve svarīgākā bērna turpmākajā attīstībā

Vērtējot logopēdu nozīmi izglītības iestādē, Valsts izglītības satura centra (VISC) Speciālās izglītības nodaļas vecākā eksperte, speciālā pedagoge, skolotāja logopēde **LAIMA ZOMMERE** uzsver: "Tieši pirmsskolas vecuma bērniem runas un valodas apguves process ir svarīgākais komponents visā viņa turpmākajā attīstībā. Tas nosaka, vai bērns ir pietiekami attīstījies intelektuāli, kā arī – vai ir gatavs skolas gaitām. Šodienas lielajā steigā, kad liela uzmanība ikdienas gaitās tiek pievērsta tehnoloģijām, bieži vien novārtā paliek valodas, runas un komunikācijas nozīme. Bērni ir dažādi, katrs attīstās individuāli, tāpēc dažreiz ir grūti novērtēt, vai bērns attīstās atbilstoši savam vecumam vai ne. Īpaši grūts uzdevums tas ir vecākiem, jo tam ne vienmēr pietiek zināšanu.

Pamatā pirmsskolas izglītības iestāde ir izglītības sistēmas pirmais posms, kas liek pamatus pilnvērtīgi izglītotam cilvēkam. Lai pareizi un kvalitatīvi uzceltu

māju un novērstu nelaimes gadījumus, ir nepieciešami pamati un labi speciālisti, un katram ir savs pienākums un atbildība. Tāpat notiek arī logopēdu darbības jomā. Skolotājas un auklītes pēc novērojumiem nosaka attīstības grūtības: lingvistiskās, motoriskās, psiholoģiskās, emocionālās, sociālās vai kognitīvās. Savukārt veikt izglītojamo runas, valodas un rakstu valodas traucējumu novērtēšanu, valodas traucējumu koriģējoši attīstošo darbību drīkst tikai skolotājs logopēds, logopēds vai audiologopēds.

Tieši logopēda loma pirmsskolā ir tikpat nozīmīga kā minētie mājas pamati – laikus agrīni sniegts atbalsts pirmsskolas vecuma bērniem novērsīs emocionālus, psiholoģiskus pārdzīvojumus un veicinās bērna pilnvērtīgu attīstību. Ja laikā netiek noteiktas un novērtētas valodas apguves grūtības un sniegts atbalsts, bērnam veidojas nepārvarami šķēršļi mācību programmu apguvē un kavē izzināšanas procesa attīstību, rezultātā izveidojas noturīgi mācīšanās un attīstības traucējumi.

Pirmsskolas izglītības posmā ir svarīgi bērnam iedot palīdzīgu roku, lai veiksmīgi uzsāktu skolas gaitas. Tas ir izglītības pamats. Gribētos uzsvērt, ka tieši logopēds palīdz pārvarēt runas un valodas grūtības pirmsskolas vecumā, jo skolas vecumposmā nāk klāt papildu izaicinājumi – lasīšana un rakstīšana."

Laima Zommere norāda, ka Latvijas Logopēdu asociācijas mājaslapā var iepazīties ar skolotāja logopēda amata apraksta jauno redakciju, kurā noteikta arī tā slodze. Tas ir saskaņots ar Izglītības un zinātnes ministriju. Amata aprakstā rakstīts, ka skolotāja logopēda darba viena slodze ir 30 darba stundas nedēļā. Valodas koriģējoši attīstošajai darbībai pirmsskolas izglītības iestādē ir 21-24 izglītojamie viena skolotāja logopēda darba slodzei, pirmsskolas izglītības iestādes speciālās izglītības programmas grupā 12-14 izglītojamie, vispārējās izglītības iestādē 30-35 izglītojamie, speciālās izglītības iestādē vai vispārējās izglītības iestādē integrētiem/iekļau-

tiem izglītojamiem ar speciālām vajadzībām 14-17 izglītojamie.

Tāpat VISC Speciālās izglītības nodaļas vecākā eksperte atgādina, ka Izglītības un zinātnes ministrijas iespējamajos risinājumos 2022./2023. gadā iekļauts jaunais finansējuma modelis atbalsta personālam, kas noteic "mērķdotācijas ne mazāk kā septiņus procentus izlietot atbalsta

personāla (izglītības iestādes bibliotekārs, skolotājs logopēds, izglītības psihologs, speciālais pedagogs, pedagoga karjeras konsultants, pedagoga palīgs) darba samaksai". Tas paredz pašvaldībām, sadalot mērķdotāciju izglītības iestādēm, no tās ne mazāk kā 7% piešķirt tieši atbalsta personālam. □

Izglītības iestādes iestājas par katru logopēdu

Jāņmuižas pirmsskolas izglītības iestādes vadītāja **IVETA ZARIŅA**, skaidrojot situāciju ar logopēdu nodrošinājumu iestādē, teic: "Augustā izbeidzām darba attiecības ar iepriekšējo speciālistu, drīz atrādām citu. Mums ļoti paveicās, jo zinām, ka logopēdu trūkst ne tikai novadā, bet visā valstī. Mūsu iestādē 13 bērniem ir pedagogiski medicīniskās komisijas atzinumi un līdz ar to īstenojam speciālās programmu izglītojamajiem ar valodas traucējumiem. Mums ir arvien vairāk audzēkņu, kuriem ir runas traucējumi. Domāju, tās ir šī digitālā laikmeta sekas, ka pat ļoti maziem bērniem piedāvā darboties planšetēs un telefonos, tādēļ netiek attīstīta pirkstu sīka muskulatūra, kas ir ļoti svarīga bērna runas attīstībai."

Iveta Zariņa teic, ka iepriekš Jāņmuižas izglītības iestādē logopēdam bija pilna slodze, bet atbilstoši pašvaldības pienemtajiem noteikumiem no šī mācību gada slodze samazināta: "Rakstījām papildu skaidrojumu, cik ļoti mūsu audzēkņiem nepieciešams logopēds. Pašvaldība to atbalstīja, domes ārkārtas sēdē lema logopēda slodzi atstāt iepriekšējā apjomā."

Drabešu Jaunajā pamatskolā strādā divi logopēdi, katrs 0,5 slodzes: viens speciālists strādā ar bērniem pirmsskolas ēkā, otrs logopēds pamatskolas ēkā ar sākumskolas skolēniem. Skolas direktore Kristīne Paisuma skaidro, ka 0,296 slodze ir piešķirta no valsts mērķ-

dotācijas, bet pārējo finansē pašvaldība: "Skola ir pateicīga pašvaldībai, kura piešķir papildu finansējumu logopēda atalgojumam. Tas nozīmē, ka novadā ir svarīgs katrs mazais iedzīvotājs un viņa labbūtība novada lielajā saimē."

Līdz ar pašvaldības pieņemtajiem nosacījumiem par atbalsta personālu novada izglītības iestādē logopēda slodze un līdz ar to atalgojums ir lielāks, tātad arī lielākas iespējas palīdzēt audzēkņiem: "Logopēda palīdzībai ir ļoti liela ietekme bērna attīstībā. Jo ātrāk uzsāk problēmu diagnosticēšanu, jo ātrāk tā tiek novērsta vai mazināta. Pirmsskolā agrīnā bērnu vecumā varam novērot skaņu artikulācijas jeb skaņu izrunas traucējumus un vairāk notiek darbs pie mēles kā muskuļa attīstības, kā arī vārdu krājuma paplašināšanas. Bērniem skolas vecumā problēmas ir vairāk ar skaņu saklausīšanu, atrašanu, lasīšanu, rakstīšanu un vārdu krājuma paplašināšanu." □

Lappusi sagatavoja
IVETA ROZENTĀLE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA "Cēsu Druva".

Novadā vienota sistēma atbalsta personālam

Cēsu novada izglītības attīstības stratēģijā kā viena no prioritātēm noteikta iekļaujoša vides veidošana un kvalificēta atbalsta nodrošināšana visa novada teritorijā dzīvojošajiem bērniem un ģimenēm. Pašvaldības Izglītības pārvaldes izglītības speciāliste **DIĀNA BRIEDE** pauž: "Novadā izstrādāts vienots normatīvs, kas šajā mācību gadā nosaka atbalsta personāla - skolotāja logopēda, izglītības psihologa, speciālā pedagoga un sociālā pedagoga - amata vienības un darba slodzi izglītības iestādēs. Tajā pašā laikā mācību iestādes direktoram ir zināma autonomija - dota izvēle, kā sadalīt slodzes starp atbalsta personālu, piemēram, ja nepieciešams plašāks logopēda pakalpojums. Ja iestādē tiek īstenotas programmas bērniem ar valodas traucējumiem, tad lielāku slodzi iespējams novirzīt šim speciālistam. Līdz ar jaunā pedagoga darba samaksas modeļa

ieviešanu lielākajai daļai izglītības iestāžu slodze atbalsta personālam ir palielinājusies vai palikusi tādā pašā līmenī."

Izveidojot sistēmu, kas novadā visām iestādēm nosaka vienotu pieeju izglītības procesa organizēšanai, paredzēta iespēja specifiskiem gadījumiem saņemt papildu atbalsta personāla likmes nepieciešamā pakalpojuma kvalitatīvai nodrošināšanai. Diāna Briede teic: "Piemēram, šajā mācību gadā piešķirts papildu finansējums, proti, vairākas personāla darba slodzes kvalitatīva mācību un audzināšanas darba īstenošanai teju desmit novada izglītības iestādēs."

Ieskiecējot kopējo ainu atbalsta personāla nodrošinājumā, Diāna Briede vērtē: "Atzīstami, ka kopumā palielinājusies iespēja algot vairāk speciālistu. Viegļāk atbalsta speciālistus ir nodrošināt daudzskaitlīgās izglītības iestādēs, sarežģītāk – mazās, tāpēc strādājam pie iespējamiem risinājumiem, apzinām,

pētām, analizējam dažādus faktoros - finansējumu, iespējas, atbilstošu - , liekot kā puzzles gabaliņus kopā, lai nonāktu līdz labākajam un efektīvākajam variantam. Proti, tiek strādāts pie sistēmas izveides, kas nodrošinātu daudzveidīgu un visām Cēsu novada ģimenēm pieejamu atbalsta pakalpojumu kopumu ilgtermiņā, piemēram, balstoties uz esošo infrastruktūru konkrētās izglītības iestādēs, jau šobrīd ģimenēm atbalsta pasākumi kļūst aizvien pieejamāki."

Lai piesaistītu kvalificētus speciālistus iekļaujošas vides nodrošināšanai, Cēsu novada pašvaldība uzsākusi sarunas par iespējamo sadarbību ar Latvijas Universitāti, lai sagatavotu un piesaistītu jaunus speciālistus, saredzot, ka iezīmējas aktualitāte – atbalsta personāla, tostarp logopēdu, trūkums darbam izglītības iestādē. □